

.....

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2020

OCHRANA PRED NÁSLEDKAMI POVODNÍ

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Znižujú sa negatívne dopady povodní na život a zdravie ľudí, ich majetok a životné prostredie?

V období rokov 2005 – 2020 boli celkové výdavky a škody vyčíslené na hodnotu 852,84 mil. eur, pričom najnižšie škody boli spôsobené v roku 2007 a povodne s najvyšším počtom dní povodňovej aktivity boli zaznamenané v rokoch 2010 a 2013. Od roku 2016 zaznamenávajú celkové výdavky a škody spôsobené povodňami pokles, čo môže súvisieť aj s realizáciou preventívnych protipovodňových opatrení. Preventívnymi protipovodňovými opatreniami realizovanými správcami vodohospodárskych významných tokov bola v roku 2020 zabezpečená ochrana 47 obyvateľov a eliminované boli potenciálne povodňové škody v hodnote 2 334 tis. eur.

V rokoch 2005 – 2020 bolo povodňami postihnutých viac ako 83 312 obyvateľov a usmrtených bolo 6 osôb (1 osoba v roku 2006, 2 v roku 2017 a 3 v roku 2019).

Zvyšuje sa podiel využívania „zelených“ opatrení v rámci ochrany pred povodňami?

Podiel využívania „zelených“ opatrení v rámci ochrany pred povodňami nie je v súčasnosti presne evidovaný. Na základe prijatých dokumentov ako sú: Vodný plán Slovenska - aktualizácia 2015, plány manažmentu povodňového rizika v čiastkových povodiach SR ako aj Envirostratégiou 2030 a finančnými nástrojmi naviazanými na tieto strategické dokumenty je však predpoklad ich postupného zvyšovania.

POVODŇOVÁ SITUÁCIA A JEJ NÁSLEDKY

V roku 2020 bolo zaznamenaných **119 dní** s výskytom 1. až 3. stupňa povodňovej aktivity (SPA), čím sa tento rok zaraďuje ako tretí rok s najvyšším počtom dní s SPA v sledovanom období (za rokom 2010 - 282 dní a rokom 2013 - 140 dní). Celkovo bolo vydaných **2 007 hydrologických výstrah**, z čoho bolo 1 527 výstrah prvého stupňa, 426 výstrah druhého stupňa a 54 výstrah tretieho stupňa. Podľa typu hrozacej povodne bolo zo spomenutého celkového počtu výstrah vydaných 1 028 hydrologických výstrah na privalové povodne, 862 hydrologických výstrah na povodne z dažďa, zvyšné hydrologické výstrahy boli povodne z trvalého dažďa, topiaceho sa snehu a dažďa. Z tohto vyčíslenia vyplýva aj vzhľadom na vývoj zmeny klímy a geografický charakter Slovenska, potreba venovať zvýšenú pozornosť bleskovým, t. j. privalovým povodňiam a ich sprievodným javom, akým je napr. bahnotok a to nielen v horských oblastiach, ale aj v mestských a zastavaných územiach a na cestných komunikáciách.

Celkovo bolo v roku 2020 povodňami postihnutých 1 818 obcí a miest, pričom bolo zaplavených 1 449 bytových budov, 369 nebytových budov, 1 003,9 ha poľnohospodárskej pôdy, 19,3 ha lesnej pôdy a 601,1 ha intravilánov obcí a miest. Následkami povodní bolo postihnutých 301 obyvateľov, usmrtené neboli žiadne osoby.

Celkové výdavky a škody spôsobené povodňami v roku 2020 boli vyčíslené na 13,86 mil. eur, z toho výdavky na povodňové zabezpečovacie práce boli vyčíslené na 6,24 mil. eur, výdavky na povodňové záchranné práce na 1,19 mil. eur a povodňové škody na 6,43 mil. eur.

Povodňové škody na majetku štátu boli vo výške 4,60 mil. eur, na majetku obyvateľov 0,27 mil. eur, na majetku obcí 0,69 mil. eur, na majetku právnických osôb a fyzických osôb podnikateľov boli škody 0,09 mil. eur. Vyššie územné celky zaznamenali škody vo výške 0,78 mil. eur.

Graf 063 | Výdavky a škody spôsobené povodňami

Zdroj: VÚVH

MANAŽMENT POVODŇOVÝCH RIZÍK

Opatrenia na ochranu pred povodňami, povinnosti pri hodnotení a manažmente povodňových rizík ako aj plánovanie a riadenie ochrany pred povodňami ustanovuje v podmienkach SR **zákon č. 7/2010 Z. z.** o ochrane pred povodňami. V tomto zákone je transponovaná **smernica EP a Rady 2007/60/ES** o hodnotení a manažmente povodňových rizík, ktorej cieľom je znížiť nepriaznivé dôsledky povodní na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť.

Plánovací proces manažmentu povodňových rizík pozostáva z **predbežného hodnotenia povodňového rizika**, zo spracovania **máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika** (tzv. povodňové mapy), zo spracovania **plánov manažmentu povodňového rizika** a z následnej realizácie vhodných opatrení. Tento postup sa pravidelne prehodnocuje minimálne 1-krát za 6 rokov. Prvé plány manažmentu

povodňového rizika pre čiastkové povodia SR boli prijaté v roku 2015 a sú platné na obdobie rokov 2016 – 2021.

V roku 2018 bolo v rámci aktualizácie predbežného hodnotenia povodňového rizika identifikovaných:

- 144 geografických oblastí, v ktorých existuje potenciálne významné povodňové riziko,
- 34 geografických oblastí, v ktorých existuje potenciálne významné povodňové riziko a v ktorých možno predpokladať, že je pravdepodobný jeho výskyt,
- 17 geografických oblastí, v ktorých možno predpokladať, že je pravdepodobný výskyt potenciálne významného povodňového rizika.

Tabuľka 028 | Prehľad geografických oblastí s existujúcim alebo pravdepodobným potenciálne významným povodňovým rizikom v jednotlivých čiastkových povodiach SR (2018)

Čiastkové povodie	Celkový počet geografických oblastí	Počet geografických oblastí s:		
		existujúcim	existujúcim aj pravdepodobným	pravdepodobným
		potenciálne významným povodňovým rizikom		
Morava	23	16	7	0
Dunaj	1	0	1	0
Váh	75	44	18	13
Hron	21	21	0	0
Ipeľ	15	14	1	0
Slaná	11	10	0	1

Čiastkové povodie	Celkový počet geografických oblastí	Počet geografických oblastí s:		
		existujúcim	existujúcim aj pravdepodobným	pravdepodobným
		potenciálne významným povodňovým rizikom		
Bodrog	23	16	5	2
Hornád	19	18	0	1
Bodva	2	1	1	0
Dunajec a Poprad	5	4	1	0
Spolu SR	195	144	34	17

Zdroj: SVP, š. p.

V roku 2020 prebiehali práce na príprave aktualizácie povodňových máp a práce na príprave aktualizácie plánov

manažmentu povodňového rizika pre druhý plánovací cyklus, ktorý bude platný na obdobie rokov 2022 – 2027.

PREVENTÍVNE PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA A OPATRENIA NA ZABEZPEČENIE POZDĹŽNEJ KONTINUITY RIEK A BIOTOPOV

Ochrana pred následkami povodní bola premietnutá aj do **Envirostratégie 2030**. Jej cieľom je zabezpečiť ochranu života a zdravia ľudí, ich majetku, životného prostredia, kultúrneho dedičstva a hospodárskych činností pred povodňami, suchom a nedostatkom vody s využitím všetkých dostupných opatrení a prostriedkov; zvýšiť využitie zelených opatrení, ktoré budú spolu s nevyhnutnou technickou infraštruktúrou integrálnou súčasťou systému ochrany pred povodňami; predchádzať škodám zmierňovaním príčin ich vzniku a tiež dodržiavaním územných plánov vytvorených na základe povodňových máp.

SR v roku 2020, aj za účelom plnenia týchto cieľov, realizovala opatrenia definované v prvých plánoch manažmentu povodňového rizika. Ich realizáciu v prevažnej miere zabezpečoval SVP, š. p., Banská Štiavnica.

Z preventívnych protipovodňových opatrení išlo o prípravu a realizáciu stavieb, z ktorých najvýznamnejšie boli:

- v štádiu projektovej a investičnej prípravy: stavby na toku Slatina a na toku Hron v meste Zvolen, na toku Ladamírka v meste Svidník, na toku Bodva v Moldave nad Bodvou, na toku Slaná v meste Tornaľa, na toku Slatina v obci Zvolenská Slatina na toku Varínka v obci Varín a polder v obci Čechy.
- v štádiu realizácie stavebných prác protipovodňovej ochrany: stavby na dolnom úseku Malého Dunaja, v meste Banská Bystrica na toku Hron, na toku Kysuca v obci Makov, v obci Vitanová na toku Oravica a rekonštrukcia hate na vodnom toku Hornád v meste Krompachy.
- do trvalej prevádzky zaradené: vybudovanie podzemnej tesniacej steny ochrannej hrádze malého Dunaja.

- Implementáciou preventívnych protipovodňových opatrení, ktoré realizoval SVP, š. p., v roku 2020, bola zabezpečená ochrana 47 obyvateľov a eliminované boli potenciálne povodňové škody v hodnote 2 334 tis. eur.

Z opatrení na zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov išlo o prípravu a realizáciu stavieb, spriechodňovanie bariér, z ktorých najvýznamnejšie boli:

- v štádiu projektovej majetkovo-právnej a investičnej prípravy: opatrenia na tokoch Poprad, Revúca, Turiec, Brezovský potok a Bodva.
- v štádiu realizácie stavebných prác: opatrenia na toku Nitra, Myjava, Rudava stupeň v rkm 28,500 a stupeň na vodnom toku Slaná v katastri obce Gemerská Panica a tri stupne na toku Osrblianky v intravilánoch obci Hronec a Osrblie.
- v rámci opráv a údržby boli spriechodnené 4 migračné bariéry na vodných tokoch Jelšovka, Čaradický potok, Hron a Nýrica.

Opatrenia na zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov možno radíť medzi opatrenia podporujúce prvky zelenej infraštruktúry. Medzi ďalšie „zelené“ opatrenia znižujúce riziko vzniku povodní sa radia prírode blízke opatrenia na zadržiavanie vody v krajine, ktorými sú: vodné nádržky a jazierka, revitalizácia mokradí, revitalizácia riečnych nív, obnova meandrov, renaturalizácia riečnych koryt, revitalizácia a znovu spojenie sezónnych tokov, znovuspojenie mŕtvych ramien, renaturalizácia materiálu v korytách riek, prirodzená stabilizácia brehov riek, revitalizácia a renaturalizácia poldrov.